

Voorzitter

De artikelen 1 t/m 3 en de beweegreden worden zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer, dat het wetsvoorstel met algemene stemmen is aangenomen.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Verandering in de Grondwet, strekkende tot opening van bepalingen inzake het correctief referendum (26156)**, en over:
- de gewijzigde motie-Rehwinkel/Brood over het uitschrijven van een raadgevend referendum door een bestuursorgaan niet met betrekking tot eigen besluitvorming (26156, nr. 7).

(Zie vergadering van 10 februari 1999.)

De artikelen I t/m V en de beweegreden worden zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter! De fractie van GroenLinks beschouwt opname van het correctief referendum in de Grondwet als een belangrijk politiek moment. Wij onderschrijven niet het door sommigen geuite bezwaar dat het toestaan van referenda kan leiden tot het ondergraven van het vertegenwoordigend stelsel. Wij gaan er zelfs van uit dat het correctief referendum het politieke primaat in brede zin versterkt. Wij vinden ook dat de wetgever door het toestaan van het correctief referendum uitsprekt vertrouwen te hebben in het oordeel van de burgers en beschouwen dit als een groot goed.

De fractie van GroenLinks heeft het initiatief tot herziening van de Grondwet van het eerste Paarse kabinet dan ook vanaf het begin van harte ondersteund. Dit neemt niet weg dat wij teleurgesteld zijn over het voorstel van wet dat deze week in tweede lezing door de Kamer is behandeld. Naar ons idee liggen de drempels te hoog, waarmee het

afdwingen van een referendum wordt ontmoedigd. We hebben er moeite mee dat de aantallen die nodig zijn voor het houden van een referendum zijn opgenomen in de Grondwet. Daarnaast zijn naar ons idee te weinig onderwerpen referendabel gemaakt.

Mijn fractie betreurt deze keuzes van de grondwetgever ten eerste en ze hebben onze vreugde over de grondwetsherziening dan ook verminderd. Wij stemmen in met het voorstel, zij het met bedenkingen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA, D66 en de VVD voor het wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat het is aangenomen.

Ik stel vast, dat dit wetsvoorstel met de vereiste gekwalificeerde meerderheid is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Rehwinkel/Brood (26156, nr. 7).

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaring vooraf.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Voorzitter! De CDA-fractie zal tegen deze motie stemmen. In de eerste plaats heeft de minister gisteren toegezegd dat hij met een notitie zal komen over de ins en outs van het wettelijk regelen van het raadgevend referendum. In de tweede plaats vinden wij de motie overbodig. In de derde plaats wil de motie slechts één aspect van het raadgevend referendum wettelijk regelen, namelijk de inperking van de lokale autonomie. De motie gaat op dit punt zeer ver en mede daarom zullen wij haar niet steunen.

Mevrouw **Scheltema-de Nie** (D66): Voorzitter! In de motie wordt gevraagd om een verbod van raadgevend referenda voor provincies en gemeenten op terreinen waar deze organen geen eindverantwoordelijkheid hebben. D66 zal om de volgend redenen

tegen deze motie stemmen. In de eerste plaats heeft de minister een integrale notitie over raadgevend referenda toegezegd. Wij vinden het chic om op die notitie te wachten en vervolgens tot een integrale beoordeling te komen. In de tweede plaats houdt het in de motie voorgestelde verbod een forse aantasting van de gemeentelijke en provinciale autonomie in. Deze aantasting wordt naar ons oordeel niet gerechtvaardigd door de praktijk zoals die zich tot nu toe heeft ontwikkeld. Wij beschouwen deze motie als een typisch voorbeeld van Haagse betweterigheid en wij zullen haar dan ook niet steunen.

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, de VVD en de SGP voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is aangenomen.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van de Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin (II) voor het jaar 1998 (derde wijziging) (26349)**.

De artikelen 1 en 2, de begrotingsstaat, onderdeel uitgaven en verplichtingen, en de beweegreden worden zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer, dat het wetsvoorstel met algemene stemmen is aangenomen.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Goedkeuring van het op 24 juni 1986 te Genève tot stand gekomen Verdrag betreffende veiligheid bij het gebruik van asbest (Verdrag nr. 162 aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie in haar tweeënzeventigste zitting) (23984)**.

De artikelen 1 en 2 en de beweegreden worden zonder stemming aangenomen.